

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/18601,Miedzynarodowa-konferencja-naukowa-Wladze-komunistyczne-wobec-ludnosci-niemiecki.html>
02.05.2024, 23:49

Międzynarodowa konferencja naukowa „Władze komunistyczne wobec ludności niemieckiej w Polsce 1945-1989” - Gliwice, 28-29 listopada 2013

ENGLISH

Zagadnienia dotyczące polityki władz komunistycznych w powojennej Polsce wobec społeczności niemieckiej zamieszkującej ziemie polskie doczekały się szeregu opracowań, zarówno o charakterze źródłowym, syntez historycznych, jak i studiów przypadku. Większość tych prac powstała jednak przed kilku, a nawet kilkunastu laty i siłą rzeczy nie oddają najnowszego stanu badań; chociażby archiwalia IPN włączone były do tych badań tylko w ograniczonym stopniu. Charakterystyczna jest również silna koncentracja badaczy na kilku pierwszych powojennych latach. Jest więc rzeczą interesującą dokonanie próby swoistej rekapitulacji aktualnych kierunków badawczych, przeglądu bieżących kierunków badań, próby nowego spojrzenia na zagadnienia już opisane z nowej perspektywy, przy użyciu innych metod badawczych.

Współorganizatorzy konferencji: Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk oraz Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach.

Obrady konferencji odbywały się w języku polskim i niemieckim (z tłumaczeniem symultanicznym).

Obrady konferencji miały miejsce w Gliwicach („Nowe Gliwice” – Centrum Edukacji i Biznesu, ul. Bojkowska 37).

- **[„Trudna droga do pojednania. Niemcy w Polsce 1945-1990”](#)**
[- dodatek historyczny do „Dziennika Zachodniego” z 28 listopada 2013](#)

PROGRAM KONFERENCJI

28 listopada 2013 r.

[sala I]

9.00-9.45 - inauguracja konferencji

9.45-11.15 - sesja I - Dyskursy I *[część wspólna]*

moderator – prof. Krzysztof Ruchniewicz (Uniwersytet Wrocławski)

- prof. Piotr Madajczyk (Polska Akademia Nauk), *Problemy badawcze historii mniejszości niemieckiej w Polsce*
- Paweł Fiktus (Uniwersytet Wrocławski), *Niemcy oraz „problem niemiecki” w polskim dyskursie polityczno-prawnym w latach 1945–1949*
- prof. Grzegorz Strauchold (Uniwersytet Wrocławski), *Niemcy czy Polacy? Autochtoni ziem zachodnich i północnych w myśli teoretycznej Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich (1957–1971)*
- dyskusja

11.15-11.30 - przerwa kawowa

11.30-13.00 - sesja II - Dyskursy II

moderator-prof. Krzysztof Ruchniewicz (Uniwersytet Wrocławski)

- dr Peter Polak-Springer (Qatar University, Doha), *Od „Wehrwolfu” do „niemieckiego rewizjonizmu”. Polityczna manipulacja mitem „konspiracji niemieckiej” na Górnym Śląsku 1945–1956*
- dr Marta Jas-Koziarkiewicz (Uniwersytet Warszawski), *„Arbeiterstimme” – pismo o Niemcach i dla Niemców w Polsce. Analiza sposobów prezentacji głównych wątków tematycznych w 1956 r.*
- Marcin Wiatr (Georg-Eckert-Institut für Internationale Schulbuchforschung in Braunschweig), *Niemcy w Polsce w polskich podręcznikach historycznych do 1989 r. oraz w dwustronnych rozmowach o podręcznikach. Polsko-Niemiecka Konferencja Podręcznikowa w latach 1972–1989 i „problem” Niemców. Strategie dyskusji – interpretacje – kompromisy*
- prof. UO dr hab. Edmund Nowak (Uniwersytet Opolski), *Współczesne implikacje funkcjonowania powojennych obozów odosobnienia dla ludności niemieckiej*
- dyskusja

13.00-14.30 -przerwa

14.30-17.30 - sesja III - Kierunki polityki władz

14.30–15.50 - część 1 - moderator - prof. Piotr Madajczyk (Polska Akademia Nauk)

- dr Tomasz Browarek (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin), *Próba periodyzacji polityki państwa polskiego wobec ludności niemieckiej po II wojnie światowej*
- Renata Gieszczyńska (Instytut Pamięci Narodowej, Delegatura Olsztyn), *Płk Jakub Prawin – pełnomocnik Rządu Polskiego na Okręg Mazurski wobec ludności niemieckiej*

- Jonas Grygier (Europa-Universität Viadrina, Frankfurt [Oder]), *„Państwo” lokalnie. Ludność niemiecka a administracja lokalna w województwach opolskim i wrocławskim (od 1950 r.)*
- dyskusja

15.50-16.00 – przerwa kawowa

16.00–17.30 – część 2 – moderator – prof. Grzegorz Strauchold (Uniwersytet Wrocławski)

- dr Ewa Pogorzała (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Szymona Szymonowica, Zamość), *Polityka oświatowa państwa polskiego wobec ludności niemieckiej w latach pięćdziesiątych*
- dr Adriana Dawid (Uniwersytet Opolski), *Władze województwa opolskiego wobec proniemieckich postaw młodzieży (1950–1970)*
- Michał Palczyński (Uniwersytet Wrocławski), *Związek Młodzieży Polskiej wobec młodzieży niemieckiej na Dolnym Śląsku (1948–1956)*
- dyskusja

[sala II]

11.30-13.00 - sesja IV - Represje powojenne

moderator – dr hab. Jarosław Syrnyk (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Wrocław)

- dr Joanna Hytrek-Hryciuk (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Wrocław), *„Rosjanie idą!” Reakcje ludności niemieckiej na wkroczenie jednostek 1. Frontu Ukraińskiego w granice Dolnego Śląska 1945 r.*
- dr Dariusz Węgrzyn (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Katowice), *Sowiecka polityka narodowościowa na Górnym Śląsku w kontekście deportacji mieszkańców regionu do ZSRS*
- prof. PW dr hab. Bogusław Kopka (Wydział Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej), *Niemcy i Polacy w obozach pracy administrowanych przez resort bezpieczeństwa publicznego w Polsce 1945–1950: terror i praca*
- dr Małgorzata Świder (Uniwersytet Opolski), *Odniemczanie dla każdego czyli Śląsk Opolski w nowej rzeczywistości*
- dyskusja

13.00-14.30 – przerwa

14.30-17.30 - sesja V - Polityka antyniemiecka / Aparat bezpieczeństwa

moderator – dr hab. Adam Dziurok (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Katowice /

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa)

14.30-15.50 – część 1

- dr Krzysztof Gwóźdź (Muzeum w Tarnowskich Górach), *Wysiedlenia ludności niemieckiej z terenu powiatu tarnogórskiego w latach 1945-1949*
- Zbigniew Gołasz (Muzeum Miejskie w Zabrze), *Polityka antyniemiecka w Zabrzu w latach 1945-1949. Specyfika – przebieg – skutki*
- dr Zbigniew Bereszyński (Opole), *Komunistyczny aparat bezpieczeństwa i postawy proniemieckie na Śląsku Opolskim w latach 1945-1989*
- dyskusja

15.50-16.00 – przerwa kawowa

16.00-17.30 – część 2

- dr hab. Jarosław Syrnyk (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Wrocław), *Portret zbiorowy funkcjonariuszy wrocławskich organów bezpieczeństwa zajmujących się problematyką niemiecką*
- Paweł Warot (Instytut Pamięci Narodowej, Delegatura Olsztyn), *Aparat bezpieczeństwa wobec ludności niemieckiej w województwie olsztyńskim 1945-1956*
- dr Arkadiusz Słabig (Akademia Pomorska, Słupsk), *Działania operacyjno-śledcze i proces „agentów” Kirchendienst Ost*
- dyskusja

29 listopada 2013 r.

[sala I]

9.00-10.20 – sesja I – Mniejszość niemiecka a relacje RFN-PRL

moderator – prof. Krzysztof Ruchniewicz (Uniwersytet Wrocławski)

- Teresa Willenborg (Gottfried-Wilhelm-Leibniz-Universität, Hannover), *W poszukiwaniu rozwiązań. Relacje Warszawa-Bonn i ich wpływ na politykę państwa polskiego wobec mniejszości niemieckiej w latach 1945-1958*
- dr Marek Mazurkiewicz (Uniwersytet Opolski), *Niemcy w komunistycznej Polsce w optyce rządu federalnego i niemieckich organizacji wysiedlonych*
- dr Patryk Pleskot (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Warszawa), *Problematyka mniejszości niemieckiej w Polsce w stosunkach politycznych RFN-PRL w okresie „normalizacji” gen. Jaruzelskiego (1983-1988)*

- dyskusja

10.20-10.40 – przerwa kawowa

10.40-13.40 - sesja II - Obszary codzienności

10.40-12.00 – część 1 – moderator – Sebastian Rosenbaum (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Katowice)

- Tomasz Dźwigał (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Szczecin), *Szeptana propaganda wśród ludności niemieckiej Pomorza Zachodniego w latach 1945-1956*
- dr Bernard Linek (Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski, Opole), *Podziemie niemieckie na Górnym Śląsku w latach pięćdziesiątych. Skala i charakter zjawiska*
- prof. Stanisław Jankowiak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań), *Normalizacja życia ludności niemieckiej w Polsce po 1950 r.*
- dyskusja

12.00-13.40 – część 2 – moderator – dr Bernard Linek (Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski, Opole)

- dr Irena Kurasz (Uniwersytet Wrocławski), *Polityczny i społeczny aspekt swobód kulturalno-językowych w odniesieniu do Niemców Dolnego Śląska w latach 1950-1989*
- Maria Engler (Akademia Pomorska, Słupsk), *Obraz życia kulturalnego ludności niemieckiej w Polsce na łamach „Arbeiterstimme” i „Der PGR-Arbeiter”*
- dr hab. Małgorzata Machałek (Uniwersytet Szczeciński), *Pracownicy niemieccy w państwowych gospodarstwach rolnych na ziemiach zachodnich i północnych w latach 1945-1956*
- Aneta Popławska (Uniwersytet Szczeciński), *Miejsce małżeństw i związków polsko-niemieckich w polityce władz komunistycznych w latach 1945-1950 na północno-zachodnich Ziemiach Odzyskanych*
- dyskusja

13.40-15.00 – przerwa

15.00-16.20 - sesja III - Integracja / Migracje

moderator – prof. Stanisław Jankowiak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań)

- dr Paweł Popieliński (Polska Akademia Nauk), *Niemieckość a integracja społeczna*

ludności niemieckiej i ludności rodzimej na tzw. Ziemiach Odzyskanych w latach sześćdziesiątych

- dr Claudia Schneider (Martin-Luther-Universität, Halle-Wittenberg), *Jako „Niemcy pośród Niemców”? Przesiedlenia z Polski do NRF w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych*
- Marcin Sroka (Uniwersytet Opolski), *KW PZPR w Opolu wobec wyjazdów do RFN w latach siedemdziesiątych*
- dyskusja

16.20-17.40 - sesja IV - Żydzi / Ewangelicy

moderator – Sebastian Rosenbaum (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Katowice)

- Katarzyna Friedla (Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Research/Universität Basel), *Stygmat przynależności – sytuacja niemieckich Żydów ocalałych z Holocaustu we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku 1945–1946*
- Andrzej Grzegorzczak (Muzeum Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem), *Stereotyp „Niemiec-ewangelik” a sytuacja łódzkich luteran w latach 1945–1952*
- dr Grzegorz Bęblik (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Katowice), *Z piętnem niemieckości. Kościół Ewangelicko-Augsburski na Górnym Śląsku a proces „odniemczania”*
- dyskusja

17.40–18.00 – podsumowanie i zakończenie konferencji [*część wspólna*]

[*sala II*]

9.00-12.00 - sesja V - Sytuacje lokalne

9.00–10.20 – część 1 – moderator – dr Adam Dziurok (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Katowice / Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa)

- prof. UW dr hab. Elżbieta Kaszuba (Uniwersytet Wrocławski), *Niemcy pod polską władzą. Na przykładzie Wrocławia w latach 1945–1949*
- Oliwia Gałka (Muzeum II Wojny Światowej, Gdańsk), *Sytuacja ludności niemieckiej w Gdańsku w latach 1945–1947*
- dr Paweł Letko (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn), *Sytuacja ludności niemieckiej w powiecie kętrzyńskim w latach 1945–1948*
- dyskusja

10.20-10.40 - przerwa kawowa

10.40-12.00 – część 2 – moderator – prof. UWr dr hab. Elżbieta Kaszuba (Uniwersytet Wrocławski)

- dr Renata Kobylarz-Buła (Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu), *„To było gorzkie doświadczenie, przez które wszyscy musieliśmy przejść”. Niemcy w Wałbrzychu w latach 1945-1949*
- prof. dr hab. Maciej Hejger (Akademia Pomorska, Słupsk), *Ludność niemiecka w województwie koszalińskim w czasie kampanii antyrewizjonistycznej po 1960 r.*
- Marcin Owsński (Muzeum Stutthof w Sztutowie), *Niemcy w Stutthofie i Sztutowie. Polityka władz wobec ludności „autochtonicznej” i postawy ludności pochodzenia niemieckiego w gminie Sztutowo w latach 1945-1989*
- dyskusja

12.00-13.40 - sesja VI - Propaganda / Obraz Niemców

moderator – prof. Piotr Madajczyk (Polska Akademia Nauk)

- prof. Wanda Jarząbek (Polska Akademia Nauk), *Kontynuacja czy zmiana? Propaganda PRL wobec Niemców w latach 1966-1976*
- Małgorzata Dąbrowska (Uniwersytet Szczeciński), *Wizerunek Niemców na polskich plakatach propagandowych. Kategoria Niemca jako wroga w latach 1945-1968*
- prof. Jacek Piotrowski, Magdalena Dumańska (Uniwersytet Wrocławski), *Obraz Niemców w polskich kronikach filmowych*
- Piotr Pirecki (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Łódź), *Obraz Niemca w „Tygodniku Powszechnym” (1945-1989)*
- dyskusja

13.40-15.00 – przerwa

15.00-16.40 - sesja VII - Cień okupacji

moderator – prof. Wanda Jarząbek (Polska Akademia Nauk)

- Łukasz Jasiński (Muzeum II Wojny Światowej, Gdańsk), *Działalność Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce 1945-1949*
- dr Joanna Lubecka (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Kraków), *Rozliczenie zbrodni niemieckich w latach 1944-1948 ze szczególnym uwzględnieniem Małopolski*
- dr Adam Dziurok (Instytut Pamięci Narodowej, Oddział Katowice / Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa), *Rozliczenie zbrodni niemieckich na Górnym Śląsku na przykładzie procesów byłych członków SA*

- dyskusja

PLIKI DO POBRANIA

[\(doc, 33 KB\)](#)

[\(doc, 36 KB\)](#)

[\(doc, 30 KB\)](#)

[\(pdf, 66.97 KB\)](#)